

İslam Kültür Tahlili

— nedim-demirbas · 26 Kasım 2025

İslamcılık cemalettin efganiyle başlatılır İslam bir güç kaybına uğradığından. tabiatçılığı red kitabı ne anlama geliyordu. varlık alemi sonsuz bilgi hazinesi tanrının üzerinde düşünülmesini emreden. bu nedenle insan için bir bilinmez agnostizm diye tanımlanan varlık yorumu. insan akli tanrıyı kavrayabilirmi sorusundan çok varlığını bilme şeklinde anlaşılıyor iman. gaybe iman maddeciliğe karşı duruşun ilk karinesi. sanat nasıl yorumluyor evreni insan için mukadderse teslim olmak uhreviyata. artık hikmetin bir tarifi için medreseler talibine ulaşamıyordu. İslama dönüşün felsefesi demektir müesses nizamı değiştirmek. yani anlamaya bağlıydı inşa etmek. miskinliğin buna engel oluşuda kınanıyordu doğuda. türkiyeyi ziyaretinde ümmetçilik gibi kavramlarla meşgul etmişti gündemi. arkadaşısı muhammet abduhla pariste gazete çıkarmış İslamın modernle bir uyumsuzluğu yoktur iddiasıyla. batı felsefesiyle İslam anlaşılır mı sorusuna yanıt arar kitaplarında. yeni bir toplum inşa etmenin olanağını batı kültüründe görmüş ilk dönem İslam felsefecileri cemalettin efgani örneğiyle dindeki uyumsuzluğu farkedilen. bunlar ülkelerindeki bilim ve sanatın güçlenmesine taraftar olmasıyla istiklal gibi olgularda görüyordu kurtuluşu. öze dönüşün çarelerini arıyordu felsefe İslamcılığı ortaya çıkaran faktörlerle. radikal İslamın tabanı geniş halk kitleleri olmuş İslam dünyasında. hasal el-bennanın mücadelecisi ruhu mısırı ayağa kaldırmak için yeterlimiydi. ihvan-ı müslimin bir çatı olacaktı İslamcılar için. seyyit kutubun sosyalizm özentisi olarak bilinmesi İslamcılığın bir düzen inşasından anladıklarını taşıyordu ahaliye fert ve cemiyet açısından. işlenen cinayetlerden sorumlu tutulmuş ve idamına karar alınmıştır. bayrağı sait havva gibi cihatçılar devralmış seyyit kutub sonrasında. el-esas tefsiri İslamın bilgiye bakışını netleştirir iman için insana bir kapı aralayan. İslamın moderne bakışı ibadetten ahlaka farklılık arzeder bu kitaplarda. direnişi örgütleyen şairlerdir daha çok İslam dünyasında mahmut derviş ve adonis gibi şairlerle. modernist şairlerin varlığı insanı şaşırtıyor bir ortadoğu ülkesinde. çoğunlukla yazılan kitapların anafikrini oluşturur şehadet. İslamda batıyı aramanın sancısı mıydı bu yozlaşmış düzene varış diye düşününce talibanın Afganistanına bakışla. sefilik devralmıştır bu davayı tasavvufu şirk olarak görmeleriyle tanınan. şefaatçiliğide kabul etmez sefililiğe yakın duran vehhabiler. İngilizler arapların dostluğunu kazanınca reşit rızanın hilafeti savunması. reşit rıza abduhun talebesidir bu silsileyi tamamlayan. dinin geleceği açısından İslam birliğini savunmuş İslamcılar. türkiyede milli görüşte İslama lider olarak türklere görüyordu hilafetin bizde olduğu düşüncesiyle.. bu tartışmalarla giriliyordu 20. yüzyıla. devletin toplumu dönüştürmesi beklenir halkın iradesi için varılan anlamda. buna kadercilikmi neden oluyordu. türkiyede benzer tartışmalar vardı 19. yüzyıl Osmanlı türklere. daha çok şinasiyle başlatılır modern düşünce. arkadaşısı namık kemalle pariste gazete çıkarmış bu yazar modern yapıyı inşa etmek için her tarafı dökülen bir devletin kurtuluşunu amaçlamıştı.. namık kemal bir hürriyet yazarı olarak bilinir evrensellik bağlamında. vatan kavramı meşrutiyeti akla getirmiş ülkenin ayakta kalması için. 2. meşrutiyetten sonra meclisi mebusan tarafından savunulmuş batıcılık. buna karşın bir aydın sınıf vardı batı kültürüne yabancı olmayan. ittihat terakki meşrutiyet heveslisiydi herkese tanınacak temsil hakkı için. ahmet cevdet paşa şeriatın çağdaş hukuk yorumunda arıyordu adaleti. mecellenin uygulama şansı

başka bir bahara kalmıştı çöküşün engelleneceği düşünülen savaşlarla.tevfik fikret ve mehmet akif kavgasına bu açıdan yaklaşılr.1.dünya saavaşından sonra bir devlet kurma fikrinde birleşir kuvayi milliye adı altında misaki milliye bağlı olanlar.türkiye cumhuriyeti modern olma sevdasıyla kurulmuş bir devlet bu ikileme yaşayan halkın çatışmasına engel olamayan.bu dönemde öncülüğü atatürk etmiş olsada bir aydın sınıf yaratma ideali vardı devlette.chpnin kuruluşunda bu partinin ittihat terakkinin devamı olması halen tartışma konusu.ziya gökalp gibi türklüğün esaslarıyla milli bir kültürü savunma olanaklarıyla behçet kemal çağların şiiirlerindeki kemalizm tarifine kadar farklı görüşlere tahammül edilmemiş alimlerin ihanetle suçlanması.yeni devlet yeni edebiyat ve kültür demekti atatürkün sofrasında konuşulan..islamcılık için tutunmanın şartıydı örgütçülük sait nursinin şahsında.inkılaplar yeni bir ruh getirmişti topluma atatürkün iddiasına göre.irtica kavramıyla açıklanıyordu dini oluşumlar.neticede demokrat partinin iktidarı halka özgürlükler tanıyordu.bu oluşum bir harekete dönüşüyordu necip fazıl gibi aydınların cemaatleri savunan görüşleriyle.farklı görüşler devletin kurtuluşunu kendi idealinde görüyordu.bu dönemde nazımın sol açısından çağdaşlığı temsil ettiği görülür.sağ-sol çatışması çok şey demekti türkiye için.kardeş kavgasına son vermek iddiasındaydı 12 eylül generalleri.12 eylül politik kurnazlığı taşımış siyasete devletin faşizm kokan uygulamalarıyla.cumhuriyetin ilkeleriyle oynanmış bir ülkenin radikal islamcılığa evrilmeside iki ihtilalle batıcılığı topluma fatura edecekti.12 eylülün gölgesindeki cihatçı hareketler erdemliler hareketi olarak iktidara geldiğinde ülkenin bütün olanakları islamcılarının emrine girer.ancak devleti yönetmenin erdemi sorgulanıyordu ülkede keyfi yönetim açısından bakıldığından siyasete.akp ve chpnin çevresinde yaşanıyordu milli mücadele.bu mü,cadelenin laiklik çevresinde yaşanması kemalizm için bir sınav demekti islamcı entelijansiyaya karşı.haklı tarafları olabilirmi iki tarafında.batıcılık kemalizm dışında bir ideolojya üretemez korkusu yersizmiydi sosyalizm açısından.marxın kapitali sömürüyü engellermi batılı olmak dışında.bunlar yanıt bekleyen sorulardı ümmetin kurtuluşu açısından.antik yunan için felsefenin anlamı günümüz için aynı anlamdamı sorusu için ortaçağ düşüncesine dönüş tehlikesimi var siyasi düşüncelerin.mhpnin ülkücü kimliği etnik kimliği reddediyor iddiası ak partiyle yakınlaşma olanağını tanıyor türklere.kürtlerin silah bırakması haklımı davaları açısından.iktidar dayandığı devlet aklıyla nasıl bir çözümü görüyor siyasette.pkky tanınan meşruiyet nasıl bir tavra neden olacak bağımsızlık için.bir ulus olmanın gerekleri nasıl bir aklın ürünü.beynelmilel haklar bu fırsatı verirmi kürtlere sorusu için ileri görüşlülükle türkiye yüzyılı için terörsüz türkiye hedefine giden yolda alınıyorsa tedbirler.öcalan bir önder oluşuyla vasıflanırsa terörü sonlandırmak için.bu payeyi haketme açısından türk soluna bir darbe değilmi chpyi savunma olanağı.bunlar doğal görünüyor islamcı iktidar açısından.